RIJEČ BISKUPA PAVLA ŽANIĆA

Otac biskup Pavao Žanić, predsjednik Komisije za obiteljska pitanja pri BK, boravio je među nama kroz tri dana Obiteljske ljetne škole, vodio je koncelebracije, pa iz njegovih nagovora donosimo dijelove koje smo uspjeli snimiti. Prvi nagovor zbog tehničke pogreške nije snimljen te ćemo iz njega navesti samo nekoliko misli.

Prvi nagovor

Velik je Bog kao stvoritelj svemira i prirode, nebesa mu pjevaju slavu, no neusporedivo je veći u čovjeku, a najveći — usudim se reći — u dvama spolovima, u muškarcu i ženi, u ocu i majci. Evolucija ili kreacija apsolutno stoje na faktoru Razuma. Sve je u prirodi veliko, ali bračni par i njihovo dijete Stvoriteljevo su remek-djelo.

Pričao mi je mladi otac, obraćenik, da je doživio Boga stvoritelja tek kad se udubio u lik svoga djetešca: To da je naše djelo? Ta dva mala oka, te nježne ručice, ta ustašca... Pa ja to ne bih znao ni nacrtati, a kamoli živo sagraditi. Ja bih znao ovdje samo pokvariti Božju umjetninu. Bog je sve to izveo, s nama se samo poslužio kao svojim instrumentom, koji je opet on izradio. Mi smo bili samo Božji suradnici...

Eto, Bog je stvorio svu prirodu i dao joj zakone života i opstanka kojima se priroda ne može i ne zna oprijeti, ali zakone ljudskog života i opstanka dao je čovjeku »na volju«, može ih gaziti , a može po njima biti i Božji suradnik. Kako je tu Bog velik, kako je velik čovjekov poziv i kako je velika njegova odgovornost!

Kad bi se slučajno pronašla neka stara slika i pri restauriranju otkrio Michelangelov potpis, dobila bi ta slika svoju pravu cijenu. No ako bi se poslije dokazalo da je potpis krivotvoren i da to nije Michelangelovo djelo, slika bi veoma mnogo izgubila na svojoj cijeni.

Obitelj je djelo Boga-umjetnika, slika Presvetog Trojstva, a u sakramentalnoj vezi označuje jedinstvo Krista Gospodina sa svojim mističnim tijelom, svetom Crkvom. Ako netko tom velikom djelu digne Boga-autora, izgubit će ono na svojoj cijeni više nego slika za koju se mislilo da je Michelangelovo djelo. Pa ako netko bude govorio o obitelji najljepše i najuzvišenije, ali samo ljudskim autoritetom, ne pozivajući se na to da je Bog tvorac i zakonodavac obitelji, ljudi će ga slušati dok ih bude

volja, dok im bude godilo. Ali kad zakoni obitelji budu od njih tražili žrtve, oni neće biti jaki da slušaju nekog pametnog čovjeka koji govori samo u svoje ime i samo ljudskim autoritetom. Obitelj će biti jaka samo onda ako joj priznamo doista da je Božje djelo, da joj je Bog autor i da on poziva čovjeka na suradnju. A ta suradnja ovisi o slobodnom čovjeku, koji se može Bogu i opirati i prkositi. On će surađivati s Bogom i onda kad mu je to teško jedino ako vjeruje da s Bogom surađuje.

Nemojmo dopustiti da se s najvećeg Božjeg djela, s Božjeg remek-djela zbriše potpis Boga-autora.

Drugi nagovor

U Božji red uselio se grijeh i načinio nered. Naša nam vjera govori: istočni je grijeh misterij, čovjek je misterij, Bog je misterij i taj grijeh je misterij, ali njegovu prisutnost strašno osjećamo. Čovjekova sloboda i mogućnost bunta prema Stvoritelju unijele su nemir u kojem stvorenje stenje i osjeća nevolje disharmonije koja je razlivena svijetom. Naravno, čovjek bi mogao kriviti Boga zašto je dopustio grijeh. I to je misterij. Na pamet mi dolazi riječ jednog poniznog tragača za istinom, Gandhija, koji kaže: »Cijeli je moj život zapravo traženje Boga, traženje istine. Ali već kad posižem za onim zrncem prašine, ne mogu rastumačiti ni to zrnce prašine.«

Mi danas znamo da u zrncu prašine od početka svijeta kruže elektroni oko atomskih jezgara. Bože moj, što je to? Od zrnca prašine počinje tajna. Čitav svemir, veličanstveno Božje djelo, pun je tajni. Ako bi netko htio sve obuhvatiti do kraja, ubit će u sebi onaj ponizni pogled prema Bogu. Nisam protiv teorija i istraživanja, no uvijek bi trebalo ostati ponizno počitanje prema stvarnosti, pa tako i prema ovoj disharmoniji koju je grijeh unio u svijet. Bog je stvorio harmoniju, a mi smo unijeli ton disharmonije, a Bog je na taj ton disharmonije komponirao novu harmoniju, novu simfoniju utjelovljenja i otkupljenja. Utjelovljeni Bog postao je posvetitelj svijeta, sakramenat svijeta, sacramentum mundi. Sve je posvetio. I sve što radimo, ili jedemo, ili pijemo, sve na poseban način postaje slava Božja. Naš je ljudski život posvetio preko svetih sakramenata. Vidimo kako je lijepo zahvatio naš čitav život, glavne točke života: kad se rodimo, kad umremo, vjenčanje je posvetio, posvetio je naše padove i rane, tu je i sv. pričest i sv. potvrda. Doista, on je zahvatio sve časove našeg života. Za sve nam je dao lijek.

Onima koji uzdržavaju ljudski rod, dao je posebnu milost. Inače nije bio tako detaljan, ali ovdje je rekao nekoliko sudbonosnih riječi: čovjek će ostaviti oca i majku i prionuti uz svoju ženu i bit će dvoje u jednom tijelu. Pa što je Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja! Postoji napast da netko rekne: možda je to rečeno samo za onaj naraštaj, a danas da to ne vrijedi. Krist Gospodin rekao je odlučno i bez ograničenja: što je Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja! — Nadalje, htio je očuvati odlučno čistoću srca: malo je kad ulazio tako u detalje kao onaj put kad je rekao:

»Tko s požudom pogleda ženu svoga bližnjega, već je počinio preljub u srcu svome.« — A sve to jer je htio da obitelj bude sretnija.

Sv. Pavao veli da je ženidba sakramenat. Nikad se ne bih sam usudio izreći o zaručniku i zaručnici takvu usporedbu kakvu je upotrijebio sv. Pavao: Oni su kao Krist i njegova Crkva. Kad sam pripremao mladence za ženidbu, rekao sam zaručniku: »Znadeš, ti si kao Isus, a ona je kao Crkva. A znaš da je Isus ljubio Crkvu svoju potpuno, za nju se žrtvovao, propet bio za nju. Tako isto moraš i ti ljubiti svoju ženu, spreman da se daš propeti za nju. Tko zna što te čeka u životu. Može postati potpun invalid, možda ćeš je trebati braniti svojom krvlju. Možda će biti dugo udaljena, a ti si joj se zavjerio zauvijek. Tko zna što te čeka u životu. Tako, eto, moraš ljubiti svoju zaručnicu. — A ti, zaručnice, moraš ljubiti svog zaručnika kao Crkva Krista. Kako? Predajući mu se potpuno, žrtvujući se, dajući svoje najdraže. Crkva daje Kristu svoje mučenike, svoje idealiste, svoje djevice, očeve i majke, sve njihove žrtve. Sve to Crkva prinosi skupa na žrtvenik, ono najbolje daje Kristu kao svoj dar. — Ta je slika toliko uzvišena, upravo nevjerojatna na ovoj blatnoj zemlji, punoj sebičnosti. Ima vjerskih istina koje nikad ne možemo do kraja dokučiti. Premalo nas je prožela istina o otajstvenom tijelu Kristovu u kojem svi živimo. Mužu, tvoja je slika Krist, a tvoja, ženo, sveta Crkva.

Uvijek mi je kao svećeniku i biskupu bilo drago reći nekom ocu i majci: »Oče i majko, vi ste primili jedan sakramenat, a ja drugi. Oba su jednako sveta. Samo moj sakramenat ima — kao i svi sakramenti — svoju posebnu milost. Moj sakramenat ima moju milost i nagradu, a vaš sakramenat ima svoju milost i nagradu.« Majci sam govorio: »Ali vidiš, svetost moga sakramenta ne ovisi o meni, nego o Isusu koji ondje dijeli milost u svoj obilnosti darova. No Krist je otkupio i posvetio ženidbenu ljubav, podigao je na oltar i posvetio. Ja kao svećenik mogu biti i propalica, ali snaga sakramenta djeluje: sv. misa jednako vrijedi za Crkvu. Ja griješim, ali snaga moga sakramenta ne ovisi o mojoj svetosti, nego o milosti Krista koji je dao taj sakramenat. No kad bi ti, majko, napustila svoj sakramenat, nikome više on ne bi koristio jer posvećuje vašu osobnu ljubav!«

Ne mislim da se dogmatski ta dva sakramenta nespojivo isključuju. Ja ih radije gledam kako idu usporedo. Kad je sveti papa Pio X postao biskup i pokazao svoj prsten majci, ona mu je pokazala svoj izlizani vjenčani prsten i kazala: »Da nema moga prstena, ne bi bilo ni tvoga.« — Naravno: da nije bilo braka, sakramenta ženidbe, moje majke, ne bi bilo ni mog biskupskog prstena, ni moga svetog reda. Kako je to lijepo povezano! Kako su te svetinje bliske!

U svijesti našeg naroda nije dosta naglašena svetost sakramenta ženidbe. Kad bi ta svijest bila jasnija, muž i žena nosili bi svoj vjenčani prsten, svoj sakramenat, s više ponosa i ustrajnosti, s više bi snage nastojali sačuvati tu svetinju čistu i nepogaženu. — Pa i pokoji svećenik nije dovoljno svjestan svetosti svoga sakramenta. Govorio sam studentima o sadašnjim zbivanjima u Crkvi. Jedan mladi svećenik izjavio je pred tim

skupom od sedamdesetak studenata, napadajući moje ideje: »Ja uopće ne znam zašto sam svećenik. Liječnik i profesor znaju zašto su u svijetu, ja zapravo ne znam što je moj poziv. Crkvi treba organizacija i dobro vodstvo, svećenik bi se trebao oženiti, poći među obalne radnike i nositi vreće. Postoje čak neki samostani gdje se samo moli.«

Ja sam u sebi mislio kako ću mu odgovoriti a da ne povrijedim bratsku ljubav, kad se diže jedan mladi inženjer i obrati se tom mladom svećeniku: »Vi ne znate vaše zvanje? Vi ne znate zašto se postali svećenik?« — Eto, govorio je kao da ga je Duh Sveti nadahnuo. »Ja bih rekao da sam neinteligentan — nastavio je inženjer — kad bih tvrdio da sam postao inženjer ne znajući smisao svoga zvanja. Pa vi, velečasni, imate najljepše zvanje koje postoji. Ma što mogu oni drugi bez vas? Krist je nama u svemu dao primjer, a ipak nije smatrao da se treba oženiti. Jer vjerujte, velečasni, ako vi ostavite svoje zvanje, svoj sakramenat, gotovo je i s našim sakramentom. Ako biste vi htjeli svjedočiti Boga noseći vreće, pazite, onaj će radnik nevjernik podići dvije vreće, a vi jednu i osramotit ćete Krista svojim svjedočanstvom. Vi ste jak na jednom području, ali niste jak u svjedočenju s vrećom. Svjedočite vi na svom životnom području! A kad pomislim da se samostani mole Bogu mjesto mene, meni je to vrlo drago, jer se mi u svijetu malo molimo Bogu. Pa kad se sjetim da postoje na svijetu moja braća ljudi koji se danomice mole Bogu, onda je i meni lakše. Ja sam u vrevi svijeta, ne molim se dosta, ali znam da se moja braća mole za me. Ma vi imate najljepši sakramenat. Ako se vi izgubite, i mi se gubimo u svom sakramentu, mi smo gotovi sa svojim sakramentom.«

Govorio je nepripravljeno i kratko kao nadahnut. Doista, u Crkvi su ta dva sakramenta i oni idu zajedno. Ako ne bude svetih obitelji koje doista misle na to da budu svete u svom sakramentu, nema ni nas svećenika. Nestat ćemo.

Moje se zvanje rodilo u srcu moje majke. Pa kad sam odrastao i sazreo, majčina je želja da postanem svećenik postala i moj poziv. Ako ne bude takvih svetih majki koje zaista žive svoj sakramenat, neće biti ni nas svećenika. S druge strane, ako se mi pokolebamo, ako ne bude svetog umnožavanja svećeničkog sakramenta sv. Reda, pokolebat će se i svetost kršćanske obitelji, nestat će ideala.

Braćo i sestre, II. vatikanski koncil naglašava kako je Krist sjedinio oba spola u ljubavi. Tu ljubav treba zaista smatrati svetom. Treba je pronositi kroz svijet. Lako je, naime, sačuvati svetost ženidbene ljubavi u miru kao što je ovdje u toj lijepoj crkvi, ali nije lako pronijeti kršćanske svetinje kroz vrevu života. Možemo udariti nogom o kamen i razbiti dragocjenu posudu. Zato je potrebno da znamo čuvati tu svetinju.

Bilo je momenata dekadence u povijesti svijeta. Bog ih dopušta, da bismo u sumraku dekadence ugledali nova svjetla. Svaki sumrak ima svoju svjetiljku. Možda ovome svijetu treba sumrak, da u njemu ugleda nova svjetla koja prije nije vidio. Svijetu je potrebna teška škola križa da se

uvjeri u ono što uči Crkva. Neka nam ovi dani Obiteljske ljetne škole dozovu u pamet veliku milost i veliki poziv jednog i drugog sakramenta: nas svećenike na svetost sv. Reda, a vas, muževe i žene, i one koji se spremate na ženidbu na velike milosti sakramenta sv. ženidbe.

Treći nagovor

Svećenički sakramenat sv. reda i obiteljski sv. ženidbe mogu imati lijepu mističnu izmjenu i suradnju, pa možemo slobodno govoriti o mističnom očinstvu i o roditeljskom mističnom svećeništvu. I roditelji su svećenici i svećenik je roditelj na mističan, ali doista stvaran način. Ono kraljevsko svećeništvo koje pripada svim kršćanima, na osobit način pripada roditeljima: oni su prvi svećenici svoje djece. — Ali i svećenik je roditelj, otac. Za mnoge koje je krstio, a pogotovo koje je obratio, svećenik može sa sv. Pavlom reći: »Ja sam vas u Kristu rodio.«

Malo ih je koje svećenik uspije obratiti. Za njih u punom smislu riječi može reći da im je duhovni otac. Većinu vjernika kojima sam se kao svećenik bavio, duhovno su Kristu priveli roditelji: oni su ih rodili i za svijet i za Krista. Roditelji su u tom smislu prvi svećenici: da oni nisu svoju djecu uveli u kršćanski život i poslali ih svećeniku na daljnju pouku, ja ne znam koga bih ja i čime bih mogao predobiti. Glavninu naših vjernika doveli su Kristu roditelji.

Vi ste, roditelji, prvi svećenici svoje djece. Vi ih rađate i za Boga. Malo kasnije predajete ih svećenicima da nastave vaše djelo. Iz obitelji koje nam ne daju djecu i u kojima roditelji ne vrše svoje svećeništvo mi ne možemo dobiti vjernike koje Crkva treba. Gotovo nikoga ne dobivamo drugim putem, jedva se tko obraća kršćanstvu bez obiteljske priprave. Roditelji ne bi smjeli zaboraviti svoju ulogu roditelja, hranitelja, branitelja i učitelja svoje djece. Roditelji, vi ste prvi svećenici i kad mi preuzimamo svećeničku ulogu da ih dalje učimo i pripremimo za svete sakramente, vaša svećenička uloga nikad ne prestaje. Obitelj je mala Crkva: otac, majka i djeca jesu Crkva u malom. Dojmovi zajedničke obiteljske molitve ostaju u životu neizbrisivi.

Nek mi bude dopušteno da ispričam nešto iz svoje obitelji, u kojoj se rodilo moje zvanje. Obavljali smo svibanjsku pobožnost. Majka bi djecu slala u crkvu, gdje je župnik vodio svibanjsku pobožnost. Otac i majka nisu mogli ići, no kad su se vratili s posla, poslije večere, majka je napravila oltar, užgala svijeće i započela kućnu svibanjsku pobožnost. Uzela bi priručnik, čitala iz njega, izmolili smo krunicu, litanije i na kraju zapjevali pjesmu. Majka je bila svećenik.

Ako vi roditelji, prvi svećenici, ne rodite svoju djecu za Boga, mi svećenici ostajemo praznih ruku. Vaša je prva uloga nenadoknadiva. Shvatite zaista svoju roditeljsku dužnost svećenički.

Braćo svećenici, mi isto treba da postanemo očevi svojih župnih zajednica, svojim vjernicima treba da posvetimo svu svoju ljubav i brigu. I doista, svećenik ima veliku utjehu kad svoju zajednicu shvati kao svoju

obitelj. I kad se govori gdje će koji od nas biti na župi, vjerujem da kod većine svećenika ne igra glavnu ulogu ima li ondje sredstava, kakav je župni stan i crkva, nego kakav je pristup svećeniku, kakvi su vjernici. Kako je lijepo kad je svećenik obiteljski povezan sa svojim vjernicima! Kako je meni bio težak rastanak s mojom župom, beskrajno bolan i pun plača. Braćo svećenici, ne možete imati ljepše mirovine u životu od odanosti svojih župljana s kojima ste bili obiteljski povezani.

Drage časne sestre, i kod vas neka živi želja da budete duhovne majke. Svojim djevičanstvom dajete neprestano svjedočanstvo potpune odanosti Kristu. Svijet se kojiput ruga vašem djevičanstvu, no taj svijet koji vam se ruga ima veliku potrebu za svjedočanstvom djevičanstva, za svjedočanstvom čistih duša. Taj će svijet, koji je na putu rasipnoga sina, prije ili kasnije pogledati oko sebe, ima li gdje svjetla, ima li gdje čistih duša koje nije uprljala ova zemlja. Treba da budete svjedoci onima koje su trebale da budu čiste i svete majke, ali su možda uprljale i svoje ruke dječjom krvlju i svoj bračni krevet nevjerom. Kao duhovne majke vi svjedočite da je djevičanstvo i te kako moguće.

Roditelji, budite zaista mistični svećenici kad se sakupite na zajedničku obiteljsku molitvu. Oče i majko, u tom ste času svećenici.

Svećenici, kad radite s vjernicima, budite očevi te obitelji i ljubite svoje vjernike kao što roditelji ljube svoju djecu.

I vi, časne sestre, dijelite od svog bogatstva djevičanstva. Uistinu je to bogatstvo. Budite vjerni svjedoci ovom svijetu kako nas velika budućnost čeka u Bogu.

Puno puta u tom prozaičnom svijetu zainteresirani smo za neke stvari koje, eto, šušte, zveče, nešto znače, pa nam napune i oči i uši. No prava je veličina života u ulozi koju nam je svima namijenila Crkva u mističnom tijelu Kristovu, u službi duhovnim vrednotama. Neka nam, braćo i sestre, nikad ne padne s uma, neka duboko u nama zasja velika uloga, veliko zvanje na koje nas je Bog pozvao.